

Förmyndare för underåriga

Den som är under 18 år ska ha en förmyndare. Anledningen är att även ett barns rätt ska bevakas i olika frågor. Normalt är det barnets föräldrar eller vårdnadshavare som också är barnets förmyndare och i den egenskapen förvaltar barnets egendom. När barnet fyllt 16 år ska han eller hon däremot ha möjlighet att påverka viktiga beslut. En förmyndare får inte själv vara omyndig eller ha förvaltare.

Fri förvaltning

Huvudregeln i föräldrabalken innebär att om föräldrar är förmyndare så bestämmer de själva hur deras barns tillgångar ska användas eller placeras. Detta kallas för fri förvaltning. Den fria föräldraförvaltningen innebär att föräldrarna, utan någon överförmyndarkontroll, ska använda barnets tillgångar till "barnets bästa". Men den innebär dock inte att föräldrarna kan låna barnets pengar till egna syften. Föräldrar förvaltar sina barns tillgångar under skadeståndsansvar. Detta betyder att ett barn kan kräva skadestånd av föräldrarna om de allvarligt har misskött förvaltningen.

Kontrollerad förvaltning

Föräldrarnas fria förvaltning är begränsad och då tillämpas så kallad kontrollerad förvaltning. Det innebär att överförmyndarnämnden kontrollerar barnets tillgångar.

I följande fall används kontrollerad förvaltning:

När värdet av ett barns tillgångar är mer än åtta prisbasbelopp (339 200 kr för år 2010), blir föräldrarna redovisningsskyldiga till överförmyndarnämnden. En redovisning ska inlämnas varje år fram till myndighetsdagen.

När socialtjänsten upplyst överförmyndarnämnden om att barnets tillgångar av särskild anledning behöver skyddas. Överförmyndarnämnden kan då fatta beslut om att barnets tillgångar, oavsett beloppets storlek, ska spärras hos bank.

Om barnet fått pengar genom arv, testamente eller försäkring och beloppet överstiger ett prisbasbelopp (42 400 kr för 2010) ska utbetalaren sätta in pengarna på spärrat konto hos bank. Detsamma gäller vid utbetalning av ersättning från Brottsoffermyndigheten och skadestånd från staten. Om föräldrarna vill ta ut eller omplacera medlen ska de ansöka om detta hos överförmyndaren.

Om föräldrarna ska låta barnet köpa, sälja, eller inteckna/pantsätta fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt, måste överförmyndarnämnden alltid ge sitt tillstånd. Tillstånd krävs även vid mottagande av gåva av fast egendom eller bostadsrätt m.m. Detta gäller också om barn som fyllt 16 år ska driva näring. Tillstånd behövs även barnet ska ta ett lån eller om barnets pengar ska lånas ut. Om barnet är arvtagare måste överförmyndarnämnden godkänna arvsfördelningen. Om en boutredningsman förordnats av

tingsrätten, och denne själv genomför försäljning av fastighet m.m., samt arvskifte utan dödsbodelägarnas deltagande behöver överförmyndarnämndens tillstånd inte inhämtas.

God man till barn

I följande fall måste ett barn få en god man:

- om både barn och förälder är delägare i samma dödsbo
- om barnet ska köpa eller motta en fastighet eller bostadsrätt i gåva av en förälder eller
- om en förälder ska låna barnets pengar
- om det finns ett intresse hos barnet som strider mot förmyndarens intresse, t.ex. vid deltagande i rättegång där båda är parter m.m.

En god man som tillfälligt ska ta tillvara barnets intressen i en viss angelägenhet förordnas av överförmyndarnämnden.